

Podporujte ženy

- ale ne na sto procent

Podjatost je neschopnost nebo neochota posuzovatele nestranně rozhodnout mezi účastníky sporu. Nejčastěji bývají podjatí posuzovatelé nebo posuzovatelky sporů mezi mužem a ženou - vždy ochraňují ženu. Tento příklon má hluboké kořeny v evoluci a je součástí strategie přežití druhu. Jestliže byly ženy chráněny, mohly rodit a plně se věnovat dětem - jestliže chráněny nebyly, generace početně slábla, až tlupa vymřela. Evoluční biologové a evoluční psychologové tendenci chránit ženy považují za genetickou dispozici získanou přírodním výběrem, která je strategií přežití druhu zabudovanou v našich genech.¹ Běžně není našemu vědomí přístupná, dává však o sobě vědět v desítkách životních situací (viz rámeček). Úřední místa o tomto druhu podjatosti mlčí, oficiálně tedy neexistuje.

Dvojí druh podjatosti

Podjatá je většina občanů, chránit ženy odpovídá zmíněnému přirozenému příklonu. Proč se touto problematikou vůbec zabýváme? Kvůli podjatosti nadměrné, nekritické, ideologické - *zbytnělé*.

Představitelem běžné, normální podjatosti je například bývalý prezident Václav Havel. *Ženy omilostňoval pětikrát častěji než muže, ale muže také shledává hodné udělení milosti.* Představitelem druhého druhu podjatosti, tedy *zbytnělé*, je např. prof. J. Švejcar. Citujeme z rozhovoru, v němž otázky kladla Jarmila Škulová.

Ž. Škulová: „A kde je místo muže?“

Ž. Švejcar: „Úkolem muže je udržovat pevný celoživotní svazek. Jestli jsou někde nějaké problémy, pak musí hledat, kde jsou. Vždycky je vinen on.“

Ž. Škulová: „Vždycky?“

Ž. Švejcar: „Vždycky. Protože on nakonec má svůj hlavní životní cíl - a to je cíl rozumový. A když něco špatného dělá, je to proto, že tento svůj cíl nesdílí se svou ženou, poněvadž ona ho vždy dobře zkritizuje. A on tu kritiku

nezbytně potřebuje, dělá mu dobře, nemůže bez toho být.“

Povšimněte si jasné odpovědi na pochybovačnou otázku: „*Vždycky*“. Vinu svaluje na muže ve 100 procentech případů.

Zbytnělá podjatost

Pro společnost je *zbytnělá podjatost* škodlivá, představuje dělení na bílé hyperanděly a černé agresivní ďábly. Čím škodí?

- Uplatňuje ideologická hlediska některých směrů radikálního feminizmu. Ve svých počtech a v boji o moc nevychází z vědeckých poznatků, ale ze spisů Engelse, levicových utopistů a radikálů.

- Ten, kdo je chráněn absolutně, bude absolutně zkorumpovaný. Ztratí sebekritičnost, sebereflexi, vyšší morální city, schopnost pokory. Nositelé *zbytnělé podjatosti* jsou mistři v zdůvodnění, proč žena, která spáchala něco zlého, za to nemůže. (Že kradla a podváděla? K tomu ji, chuděru, donutili mužští: otec, manžel, partner. Tak je to *vždycky*, ve 100% případů...)

- Působí ekonomické škody. Kdyby nebylo *zbytnělé podjatosti*:

- Policejní vyšetřovatel v případě Heleny Čermákové z Kladna by brzy zjistil, o koho jde, a nemusely se promrhávat peníze na to, aby stovky vojáků a policistů pročešávaly okolí a hledaly tělo její dcery.

- ČR by neohrožily pokuty vyměřené Evropským soudem ve Štrasburku. První ze sedmácti otců žalujících ČR, že jim netečností soudů nebylo umožněno stýkat se s vlastními dětmi, již dostává odškodné ve výši 160 000 Kč. Je pravděpodobné, že ČR zažalují mnozí z desetitisíců až statisíců otců se stejným osudem.

- Nechyběly by preventivní medicínské programy pro muže, tudíž by nevznikala společností škoda předčasnými úmrtími obyvatel.²

- *Zbytnělá podjatost* není realistické a pravdivé poznání. Je to zkreslené vnímání skutečnosti odvozené z dětského primitivního nazírání světa.

EDUARD BAKALÁŘ

PhDr. Eduard Bakalář, CSc., (*1934) vystudoval psychologii na Filozofické fakultě UK v Praze. Publikoval řadu knih s psychologickými hrami (*Psychohry*) a na různá další témata, např. *Úvahy o motivu moci, Průvodce rozvodem, Průvodce otcovstvím aj. V současné době vede Poradnu pro rozvodové problémy s dětmi v Praze 7.*

1) Stejný výraz použil i Irvin D. Yalom ve své knize máma a smysl života (Portál, Praha 2001).

2) Z. Veselský: Komplexní péče o muže, *Urologie pro praxi*, 2003/5. V tomto článku Z. Veselský poukazuje na úplnou absenci preventivních medicínských programů pro muže nejen u nás, ale i ve vyspělém světě. Uvádí data z Velké Británie: ročně se na specifické preventivní programy u žen vynaloží 6 milionů liber sterlinků (tj. přibližně 3 miliardy Kč), u mužů ani libra.

Alexandr Rodčenko: Prazdník na Krasnoj ploščadi. Značok GTO, 1936; © Varvara Rodčenko. Z knihy Alexandr Rodčenko *Fotografii*, Planěta, 1987.

Když se v roce 1995 na památku obětí této katastrofy [ztroskotání Titaniku] otevíral smuteční háj, vzpomínala osmadvadesátiletá Edith Haismanová, která se tehdy dostala do jednoho ze záchranných člunů, jak mávala otci, který stál na palubě, kouřil doutník a popíjel koňak. „Uvidíme se v New Yorku!“ volal na ni. Nikdy ho však už nespatriila.

Winston Churchill v té době napsal manželce: „Na admirality se nemluví o ničem jiném než o ztroskotání Titaniku. Opravdu úžasný příběh. Důsledné dodržení staré námořní tradice zachránit především ženy a děti dělá naší civilizaci jenom čest. Doufám, že tato skutečnost ztlumí hněv některých mladých neprovdaných učitelek, které jsou vůči mužům zahořklé a považují je za hanebné a odporné tvory. Pro Bruceho Ismaye, předsedu správní rady rejdařství, mají jen slova opovržení, protože jsou přesvědčeny, že měl jít ke dnu i s lodí a posádkou. Nemůžu si pomoci, ale ta událost ve mně vzbuzuje hrdost na náš národ a jeho tradice. Přímou tu scénu vidím před očima. Na moři se zmítají čluny plné žen a dětí, jsou však pevné a bezpečné, atd. Pokud jde o ostatní, smekáme před nimi. Čest jejich památce.“

O dva dny později napsal ženě znovu: „Musím na tu záležitost neustále myslet. Je to důkaz, že přes veškerou nerovnost a umělé bariéry, jež dosud přetrvávají, je naše civilizace ve své podstatě hluboce lidská, křesťanská a demokratická. Dovedeš si představit, jak by se v takové situaci zachovali staří Římané nebo Řekové? Přednost by dostali nadutí potentáti se svými konkubínami, oblíbenými otroky a osobními strážci a pak by přišla na řadu posádka v čele s kapitánem, kdežto ostatní – kromě těch, kdo by nabídli nejvíc – by šli k čertu. Ale s takovou etikou nelze ani stavět Titaniky, ani je se ctí ztrácet.“

Martin Gilbert, *Dějiny dvacátého století, 1900–1933*, svazek I., s. 182, NLN, Praha 2005, překlad Šimon a Milena Pellarovi

● Zbytnělá podjatost je projevem stavů mimo normu, resp. projevem patologickým.

Jací lidé mohou být nositeli zbytnělé podjatosti?

■ *Syn, jehož matka zapudila „zlého“ tatínka.* Ochraňoval nejdříve matku, pak další ženy, nakonec ženy obecně.

■ *Muž toužící po přízni žen, který není úspěšný,* a proto kritizuje nedostatky jiných mužů, jejich nečestné záměry, nízké pudy. V skrytu duše doufá, že se mu konečně dostane uznání, obdivu a sladké odměny.

■ *Muž nebo žena, jejichž vnitřní hlas „chrání ženu“ zbytněl.* Může se to stát muži i ženě. Asi tak jako zbytní naše přirozená tendence – po dávných předcích – uschovávat různé již málo potřebné předměty s tím, že se „někdy hodí“.

■ *Muž s přemírou mužských hormonů (zejména testosteronu).* Všechny ostatní muže vidí jako nenávislné rivaly a všechny ženy jako velmi atraktivní nebo andělské.

■ *Žena, která měla špatného otce.* Zanedbával ji, ponižoval, zraňoval či jinak týral, popř. z něj „udělala netvora“ matčina interpretace. Ať tak či onak, léty nakupený vztek se musí uvolnit. Osoba otce už nestačí (nebo již zemřel). „Odskáčou“ si to za něj všichni muži v jejím životě.

Homo ideologicus nezmizel

Zneklidňující je, že jedinci se zbytnělou podjatostí ve stále větším počtu pronikají do médií, na akademickou půdu i do legislati-

SITUACE DOKUMENTUJÍCÍ PŘEDNOST DÁVANOU ŽENÁM

- **Záchrana trasečníků.** Na palubě Titaniku bylo 1324 cestujících. Zachráněno bylo 354 žen a dětí (70 % z celkového počtu) a 138 mužů (17 % z celkového počtu).
- **Prezidentské milosti.** Prezident Václav Havel omilostnil v roce 2001 celkem 99 odsouzených, z toho 60 mužů a 39 žen. Vztaheno k celkovému počtu odsouzených omilostnil každého 890. odsouzeného muže a každou 174. odsouzenou ženu.
- **Tresty smrti za totality.** V období totality (1948–1989) bylo u nás za odpor proti režimu popraveno celkem 233 odsouzených, z toho 232 mužů a 1 žena (dr. M. Horáková), i když se proti režimu silně angažovalo více žen.
- **Četba s lékařskou tematikou.** V Městské knihovně v Praze je pod heslem „medicína“ 752 knih, z nich jeden titul s otcovskou tematikou a 14 titulů s tematikou mateřskou. V Národní lékařské knihovně bylo pod heslo muž a muži v rozmezí let 1999–2003 zpracováno 16 článků, pod hesly žena a ženy 61 článků. V měsíčníku *Praktický lékař* jsme ve čtyřech ročnících (2000–2003) napačítali 29 článků s ženskou tematikou a 13 článků s tematikou mužskou.
- **Zájmová četba.** V Městské knihovně v Praze je možné si zapůjčit 19 časopisů s ženskou tematikou (např. *Magazín pro nevěsty, Maminka, Paní domu, Praktická gynekologie, Rakovina prsu, Svět ženy* apod.) a 2 časopisy s tematikou mužskou (*Men's Health* a *T3 – hračky pro muže*).

- **Dotace Ministerstva zdravotnictví ČR** na nově zahajované projekty v r. 2003 podpořily 10 projektů zaměřených na zdravotní stav žen (např. hormonální substituční terapie u postmenopauzálních žen) a 4 projekty zaměřené na zdravotní stav mužů (např. karcinom prostaty). V tradičních projektech podpory zdraví přidělilo pro tentýž rok 13 dotací na projekty podporující zdraví žen a 2 dotace na projekty podporující zdraví mužů.
- **Dotace Ministerstva práce a sociálních věcí ČR** v r. 2003 rozlišitelné podle pohlaví příjemců: organizacím pečujícím o matky s dětmi 40 dotací v celkové výši 28 724 146 Kč, organizacím pečujícím o ženy (bez návaznosti na mateřství) 14 dotací v celkové výši 5 349 086 Kč, organizacím pečujícím o muže (včetně otců) 8 dotací v celkové výši 4 377 150 Kč.
- **Zdravotní pojišťovny a nadstandardy poskytované pojištěncům.** V deníku MF Dnes byly 5. 12. 2003 otištěny charakteristiky devíti českých zdravotních pojišťoven, jejichž nadstandardy se poněkud různí. Pro ženy nabízejí celkem 13 nadstandardů (příspěvky na mamografii, antikoncepci, prevenci osteoporózy apod.), pro těhotné ještě dalších 7, kdežto pro muže pouze 2 nadstandardy (příspěvek na léčbu poruch potence, příspěvek na prevenci vzniku rakoviny prostaty). Příspěvek na prevenci osteoporózy je nabízen pouze ženám, i když choroba v menším procentu postihuje i muže.

- **Závěti.** Kniha *Testamenty slavných a bohatých*⁴ poskytuje přehled, komu zámožní lidé odkazovali jmění. V závětech 68 osob bylo jmenovitě podarováno celkem 169 dědiček a 124 dědiců. Při bližší analýze, komu se odkazuje lví podíl, vychází poměr 68:17 ve prospěch žen. Velký majetek je ženám odkazován zhruba 3,5krát častěji než mužům.
- **Svěřování dětí do výchovy.** U soudů v ČR jsou děti otcům svěřovány do výchovy v 7–8 % případů. Je fakt, že některé děti jsou na svěření otců malé, a navíc nemá každý otec o roli vychovatele zájem. Mnozí otcové jsou také od žádosti odrazováni advokáty nebo kamarády. Přesto je uvedený procento velmi nízké.
- **Odchod do starobního důchodu.** Muži mají odcházet (od r. 2007) do důchodu v 62 letech a dožívají se v průměru 72 let, ženy (bezdětné) půjdou do důchodu v 61 letech a dožívají se 78 let. Tudíž ženy budou mít téměř dvojnásobnou délku placeného odpočinku.
- **Průměrný věk.** Ve *Statistické ročence ČR 2003* je uvedena střední délka života obyvatel celkem 29 států (24 evropských a 5 zámořských). Např. ve Švýcarsku je průměrná délka života 77,4 roku u mužů, 83 let u žen, v Rusku 59 let u mužů a 72,3 roku u žen. Průměrný rozdíl je 14,6 roku. Ve všech uvedených státech ženy žijí déle, ve 24 evropských v průměru o 6,48 roku, v ČR o 6,5 roku. Ten, kdo si žije dobře a kdo je ochraňován, žije i déle.

vy a ohlupují naši společnost. Jak naivní bylo myslet si, že s pádem totality v roce 1989 zmizí i *homo ideologicus*. Tento druh je velmi životaschopný, v přebarvování a v pseudohumanistické scetné argumentaci mimořádně dovedný. Problém podjatosti by zasloužil seriózní, široce koncipované výzkumné šetření, realizované některou nezávislou institucí.

Jistěže tento článek pluje proti proudu, který v současnosti zdůrazňuje křivdy páchané na ženách či rozdíly v plátech mužů a žen,³ popř. argumentuje tím, že se více peněz věnuje na výstavbu fotbalových hřišť než na tělocvičny pro rehabilitaci žen. Přenecháme soudnému čtenáři, aby hledal rozmezí různých pravd (viz rámeček), vážil proporce a učinil si vlastní úsudek.

3) Tato studie se týká ochranné péče o děti a podporovatelských tendencí v nás – netýká se obsazování důležitých a vysoko placených míst muži!

4) H. E. Nass: *Testamenty slavných a bohatých*, Faon, Praha 1995.

PROČ SE ZAMÍCHANÉ ČAJOVÉ LÍSTKY DRŽÍ UPROSTŘED DNA?

Jistě jste si někdy dělali čaj z čajových lístků. Když se takový produkt zamíchá tak, aby tekutina v nádobě rotovala, vyluhované čajové lístky se soustředí na dně uprostřed nádoby. Znamená to, že je gravitační hmotnost jiná než odstředivá hmotnost? Když klesnou na dno, znamená to, že gravitační hmotnost objemové jednotky lístků je větší než vody; protože jsou uprostřed, odstředivá síla, a tedy hmotnost objemové jednotky vody, je větší než u čajových lístků?
J. Tomčík, tomcik007@seznam.cz

ODPOVĚĎ REDAKCE: Odpověď jsme našli prostřednictvím Petra Brodského na www.aldebaran.cz, které doporučujeme nejen zájemcům o problém s čajovými lístky. Orientace ve stránkách je trochu komplikovaná: na úvodní stránce kliknete na složku „aktuálně“, dále postupně na „forum“ a „klasická mechanika“. V poslední složce pak zvolíte téma „Je setrvačná homotnost odlišná od gravitační?“. Pokud se nespokojíte s krátkou diskusí přímo pod otázkou a kliknete na referenci nabídnutou Vojtou Hálou, dostanete se na starší fórum, kde Martin Žáček poskytl následující vy-

světlení: „Přečetl jsem si všechny názory v tomto námetu, ale nevím, na který mám reagovat dřív, a tak píšu souhrn ke všem. Nabízím jednoduché vysvětlení, které je nezávislé na slapových, elektrických, magnetických a jiných silách, povrchovém napětí apod. Nejprostší vysvětlení bývají někdy nejpřekvapivější: Kdyby rotovala i sklenice, lístky se rozloží po jejím obvodu vlivem odstředivé síly. To je totéž, jako by v nerotujícím čaji klesaly ke dnu. Když nerotuje sklenice, ale rotuje čaj, u dna je jeho pohyb pomalejší (je mírně třením o dno) než u hladiny. V důsledku toho je u hladiny větší odstředivá síla, a navíc čaj koná pohyb na hladině směrem k obvodu, u dna směrem do středu a v ose sklenice opět stoupá k hladině, a u ní opět putuje k obvodu. Lístky jsou těžší, takže nemohou u osy vystoupat a shromáždí se u středu dna. Že to tak je, se můžete přesvědčit, když zamícháte větší rychlostí, tu a tam pak nejlehčí lístky vylétnou k hladině, na ní doputují k obvodu sklenice, kde klesnou, a vrátí se zas do středu. Nebo můžete do čaje nasypat něco lehčího, co se bude pohybovat společně s kapalinou, a celý pohyb uvidíte. Napadá mě, že v pestřejších čajových směsích jsou i lístky, které vždycky plavou. Ty by se podle této teorie měly shromažďovat na hladině, a to u obvodu sklenice.

Shodou okolností teď zrovna piju čaj, ale bohužel je sáčkovaný...
Martin Žáček

ODPOVĚĎ
NA KAŽDOU
OTÁZKU

Titán rozvodů

Ad Podporujte ženy – ale ne na sto procent (Vesmír 85, 15, 2006/1)

**PAVLA KOUCKÁ
JERONÝM KLIMESŠ**

V lednovém Vesmíru vzbudil náš zájem článek Eduarda Bakaláře. Ilustruje, kam až je člověk ochoten zajít ve snaze o podporu „své“ pravdy: vynaložit enormní úsilí k vyhledání informací, věnovat množství času sepsání článku – a bohužel i rezignovat na nestranost a objektivitu a snížit se k účelové a zavádějící argumentaci. Na některé metodické i lidské nedostatky Bakalářova textu upozornila Eva Hauserová (Vesmír 85, 110, 2006/2), která „promluvila za ženy“. My se pokusíme podívat na problematiku z poněkud jiného úhlu pohledu. Úsměvná nám přišla skutečnost, že v textu, v němž se Eduard Bakalář zlobí kvůli „zbytnělé podjatosti“ jiných, z něho samého podjatost (jeho vlastními slovy neschopnost nebo neochota nestranně rozhodnout mezi účastníky sporu) číší: na jedné straně autor lká nad nespravedlností vůči mužům, na straně druhé nespravedlnost vůči ženám přehlíží.

Zaujal nás i termín, jenž autor textu postavil do ohniska svého zájmu: „zbytnělá podjatost“. Je třeba si uvědomit, jak lehké je psát nevyvratná tvrzení pomocí tautologie *in concepto*: například s tvrzením „člověk by se měl vystríhat nezdravé konzumace alkoholu“ se nedá než souhlasit – když je něco nezdravé, tak je logické, že se toho máme vystríhat. Stejně tak nemůžeme nesouhlasit s Eduardem Bakalářem, že zbytnělá podjatost vůči ženám je opravdu podjatost, a navíc ještě zbytnělá, a tedy nesprávná, nezdravá, škodlivá, patologická a *ergo* měla by být vymýcena všemi prostředky.

Problém nastane, když máme před sebou konkrétní případ, a je potřeba rozhodnout, zda v něm jde o zdravou, či naopak zbytnělou podjatost. Tam už nám bohužel koncept E. Bakaláře nepomůže. Proč? Je příliš neurčitý. Jestliže nám autor v úvodním odstavci vysvětlí, že ochrana ženy je evolučně výhodná, a tedy přirozená, kudy chce vést hranici mezi zdravým a zbytněným zvýhodňováním? V tom nám bohužel článek odpověď nedal. Přinesl jen defilé desítek případů skutečného či zdánlivého znevýhodňování mužů.

Z vědeckého hlediska by bylo užitečné se vyhnout emotivním a pejorativním termínům – zbytnělý, podjatost a podobně. Místo toho by se mohlo hovořit o nerovném přístupu k jednotlivým pohlavím a definovat, kdy je nerovný přístup škodlivý v tom či onom smyslu, a kdy je naopak výhodný, ať už evolučně, výchovně nebo jinak. A uznáváme, že jde o nosné téma, nad kterým stojí za to uvažovat. Pokud by-

chom se však chtěli po této cestě vydat, snažili bychom se především jednotlivé jevy oddělit, nespíchat vše do jednoho hrnce.

Začneme tam, kde s E. Bakalářem souhlasíme: soudní rozvodové spory skutečně bývají emočně vypjaté, a jelikož i soudci jsou jenom lidé, může se zde vyskytnout i podjatost – ať už v tom nebo onom směru. Na druhé straně není jednoduše se s tím vypořádat a návrhy na zlepšení soudní praxe by stály za samostatnou a podrobnou úvahou. Též uznáváme, že v rámci rozvodových sporů občas jeden z rodičů (někdy i oba) pomlouvá až očerňuje toho druhého před dítětem, což není správné, a je dobré na nesprávnost tohoto jevu upozorňovat. Na druhé straně módní termín syndrom zavrženého či přesněji odcizeného rodiče (*Parental Alienation Syndrome*) by měl být používán jen opatrně, protože je to teorie ve stavu zrodu. Doufejme, že se dočkáme v blízké budoucnosti nějakých zajímavých příspěvků na toto téma.

Řada dalších, Bakalářem uváděných příkladů však s tímto jevem nesouvisí buď vůbec, nebo jen okrajově. Uvedeme několik příkladů, zejména těch, které nezmínila Eva Hauserová:

- Autorem uváděné příklady jsou často tak vytržené z kontextu, že v lepším případě nedávají smysl, v horším jsou zavádějící. Kupříkladu informace, že bývalý prezident Václav Havel omilostňoval ženy pětkrát častěji než muže, nedává smysl, pokud jednotlivé případy blíže nerozobereme. Bez tohoto rozboru se můžeme domnívat, že třeba tato skutečnost souvisí s obecně jinou povahou trestných činů žen (v porovnání s muži jsou ženy daleko méně pachatelkami násilných trestných činů).

- Ze stovek případů ekonomických škod vypíchnout jeden, v němž byla škoda způsobena ženou, je dalším příkladem demagogie. Zcela stejně bychom mohli uvést i některý z příkladů, kdy byl původcem škody muž. Skutečnou sumu ekonomických škod působených oběma pohlavími však touto metodou ani nenaznačíme, natož abychom ji spočítali. A proč bychom to také měli dělat? Ani do halířů vyčíslená částka by nám bez mnoha dalších údajů neřekla nic o nerovnosti přístupu společnosti k pohlavím, protože nejen v přístupu k nim, ale i mezi muži a ženami samotnými jsou zřetelné rozdíly v chování.

- Analogicky k autorově typologii osob podjatých vůči ženám by bylo lze napsat typologii osob podjatých vůči mužům. Byla by však nejspíš podobně zjednodušující a zkreslující.

Mgr. Pavla Koucká (*1975) vystudovala biologii na Přírodovědecké fakultě UK a psychologii na Filozofické fakultě UK, pracuje v redakci časopisu Psychologie dnes.

PhDr. Jeroným Klimesš, Ph.D., (*1967) vystudoval hydrogeologii na Přírodovědecké fakultě UK a psychologii v Praze a v Austinu (Texas). Zabýval se náhradní rodinnou péčí (diagnostikou žadatelů), psychologii reklamy (oční kamerou). Vyučuje na FF UK zahraniční studenty. Pracuje jako poradce veřejného ochránce práv (ombudsmana) v Brně. V nakladatelství Portál mu nedávno vyšla kniha Partneři a rozchody.

A ZDE ÚDAJNĚ SLAVNÝ SIGMUND FREUD DIKTOVAL SLEČNĚ GERTRUDĚ ROHLEROVĚ DO PĚRA SVOU PRÁCI SEXUALBEFRIEDIGUNG UND DIE SPANNUNG. I KDYŽ ZLÉ JAZYKY TVRdí, ŽE S TÍM DIKTOVÁNÍM JOMU BYLO NAOPAK.

● Stesk Eduarda Bakaláře nad tím, že se medicína věnuje více mateřství než otcovství, nereflakuje skutečnost, že s mateřstvím je spojeno těhotenství, porod a laktace, kdežto s otcovstvím po medicínské stránce nesrovnatelně méně. Že bychom se zde – viděno optikou psychoanalytiků – setkávali se „závislí lůna?“ Kromě toho od principiálně odlišných rodičovských investic odvozují evoluční psychologové rozdíly v prožívání i chování obou pohlaví, jež přirozeně ústí i do odlišného přístupu k svému či druhému pohlaví. Vztahy v rámci jednoho pohlaví se však na rozdíl od E. Hauserové zdráháme vidět jako čistě konkurenční. Stejně tak považujeme za nedostatečné vnímat vztahy mezi pohlavími čistě optikou evoluční. Je pravda, že evolučně-psychologická vysvětlení jsou velice silná, přesto však nevysvětlují vše. Bylo by chybou zavírat oči nad skutečnostmi, které evoluční modely nepostihují. Máme na mysli například fenomén individuality jedince, svobody jeho rozhodnutí, socializace ad.

Je ostatně zajímavé, že zákonitostmi evoluce lidské psychiky argumentuje jak Eduard Bakalář, tak Eva Hauserová. Bakalář vidí ochranu ženy jako v lidské psychice všudypřítomný, hluboce zakořeněný princip; Hauserová pak tuto ochranu omezuje na „dospělého samce, který chce uchránit plodnou mladou samici k budoucímu plazení svých potomků“. Skutečnost bude zřejmě složitější. Je mnoho faktorů, které ovlivňují mezilidské interakce, jež mají povahu „ochrany“: kromě pohlaví také vzájemné vztahy, věk, sociální postavení, sympatie, kontext situace, výchova, zastávaný hodnotový systém, počet při-

hlížejících, momentální psychické i fyzické nastavení a mnohé další. Nelze ani prohlásit, že je vždy ochraňována žena, ani že z genetického hlediska ochraňuje pouze dospělý muž plodnou mladou ženu.

● Je pravda, že časopisů s přívlastkem „pro ženy“ je více než „pro muže“. Nedomníváme se však, že by to bylo podjatostí vydavatelů. Ti si nejspíš neřekli: „Chceme psát pro ženy, protože je máme rádi – a je nám jedno, kolik vyděláme či proděláme.“ Podle našeho názoru vydavatelé tiskovin spíše reflektují důsledky ženského emancipačního hnutí – toho, že ženy rády čtou a platí za to, co je nazváno „pro ženy“. Ta polovina autorů tohoto článku, která může hovořit za muže, považuje za zbytečné, aby se přejmenovaly známé časopisy na „Zbraně a střelivo pro muže“, „Věda a technika chlapcům“ či „Chlapská amatérská elektrotechnika“. Stejně tak nestojí o časopis „Pepa“, který by byl konečně důstojnou konkurencí „Katky“. Dost na tom, že si opilci uzurpují národní divadlo sloganem „chlapi sobě“. Fakt, že existuje tolik ženských časopisů, by se měl interpretovat spíše opačně, tedy tak, že znevýhodněné jsou, respektive v nedávné minulosti byly, ženy.

● Vcelku nás pobavila Bakalářova interpretace delšího průměrného věku žen. To, že se ženy dožívají vyššího věku než muži, je zřejmě evoluční a genetická danost. Najdeme ji na všech křivkách přežití u vyspělých i rozvojových zemí, jakož i v historických záznamech. Nesouvisí tedy s nějakým protežováním či podjatostí. Vidina delšího stáří v dnešním světě navíc není až tak lákavá: dokud to jde, žijete sami v garsonce, daleko od dětí a vnoučat. Pak vás čeká

Kresba
© Vladimír Renčín

domov důchodců, eventuálně léčebna dlouhodobě nemocných, v lepším případě hospic. Být starý dnes až příliš často znamená být osamocen a izolován. Těžko říci, zda zde byli Bůh či evoluce zbytečně podjatí.

● Další autorova poznámka se týká toho, že se ženy stávají častěji dědičkami velkého majetku. Autor zde sice hovoří o „bližší analýze“, nicméně abychom mohli hodnotit, nevíme zhola nic o důvodech osob, jež majetky odkazovaly – jestli se třeba ony dědičky nestaraly o jejich potomky? Je též možné hledat vysvětlení tohoto jevu opět v biologii – v souvislosti s vyšším průměrným věkem žen jakož i s tím, že věk žen vstupujících do manželství je v průměru nižší nežli věk jejich mužů, je mezi manželskými partnery obvyklejší, že dědí žena po muži prostě proto, že jej přežije.

Ale aby naše hlavní myšlenka nezapadla ve vtipkování, podívejme se ještě na literární pramen, jímž doktor Bakalář emotivně ilustruje zbytečnou podjatost: v ukázce se hovoří o jistém otci, jenž na palubě potápějícího se Titaniku popíjí koňak, kouří doutník a sleduje, jak jeho dcera nastupuje do záchranného člunu. Volá na ni: „Sejdeme se v New Yorku!“ Upozorňujeme zde na dvě věci: jednak na to, že v pokladnici beletrie i literatury faktu lze najít též nespočet příkladů opačných, kdy matky obětují svůj život pro syna. Kromě to-

ho tento příklad lze z logického hlediska interpretovat na dvou rovinách: 1. muž se obětoval pro ženu a 2. rodič se obětoval pro dítě. Druhá rovina se však zdá být relevantnější – minimálně z evolučně-biologického hlediska. Žádnému rodiči by se nežilo lehkou s myšlenkou, že se zachránil na úkor svých dětí. Tato ukázka tedy podle našeho názoru neilustruje nadřování ženám, ale spíše poněkud deformované zaměření pozornosti autora.

Je však pravda, že se obecně považuje za nesprávné, aby muži nastoupili do záchranných člunů před ženami a dětmi. Důvody lze hledat na více rovinách. Jednak je pravda, že muži jsou fyzicky silnější a bez záchranného člunu mají o něco vyšší šance na přežití. Dále lze na tuto skutečnost pohlížet jako na základní altruistický princip společensky žijícího živočicha – podobně jako považujeme za správné pustit starší a slabší spoluobčany v tramvaji sednout. Skutečnost, že pana Bakaláře tak přirozené chování znepokojuje, svědčí o tom, že jeho vidění vztahů mezi muži, ženami a dětmi je vážně narušeno.

Pro pozorného čtenáře tak mohl být článek doktora Bakaláře ilustrací toho, jak dokážou rozvody deformovat vnímání mezilidských vztahů a jak potřebné je, aby se páru, jemuž to neklape, snažilo pomoci jejich okolí. A to je výzva nejen pro psychology...